

Soutěžní právo

Kontrola tržních koncentrací

Robert Neruda
Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

Přehled problematiky

- Principy, důvody a historie
- Spojení soutěžitelů a jeho typy
- Spojení soutěžitelů podléhající povolení
  - vztah českého a evropského soutěžního práva
- Průběh řízení
  - notifikace
  - fáze řízení
  - šetření
  - typy rozhodnutí
- Podmínky pro zákaz spojení
- Závazky odstraňující nebezpečí pro soutěž

Principy

- Spojení soutěžitelů jako jednání narušující soutěž (§ 1/1 OHS)
- *Ex ante* nástroj ovlivnění tržní struktury (rozdíl od KD a ZDP)
- Princip kontroly pouze významných spojení
  - viz prvek notifikačních kritérií
- Obligatorní notifikační systém
  - soutěžitelé musejí podat návrh na povolení spojení
- Posouzení vlivu spojení na hospodářskou soutěž
  - nikoli např. soulad transakce s obchodním právem
- Zákaz implementace spojení před jeho povolením
  - soutěžitelé musejí vyčkat s uskutečněním spojení do právní moci rozhodnutí o povoní spojení)

Důvody a historie

- Snaha předcházet vzniku tržních situací, které vedou ke zneužití tržní moci, a které jsou zpětně obtížně řešitelné
- Státem vykonávaná kontrola externího růstu soutěžitelů
  - kontrola interní chyby
- Evropské soutěžní právo
  - kontrola tržních koncentrací není výslovně zmíněna ve Smlouvě ES
  - původně absence specifické právní úpravy
    - snaha aplikovat čl. 81 a 82 Smlouvy ES
  - první úprava – rok 1989
  - nyní Nařízení Rady (ES) 139/2004 o kontrole spojování mezi podniky
    - komplexní úprava hmotněprávní i procesněprávní
- České soutěžní právo
  - kontrola spojování soutěžitelů obsažena již v prvním moderním ZOHS (1991)
  - nyní Hlava IV současného ZOHS

Typy spojení soutěžitelů I.

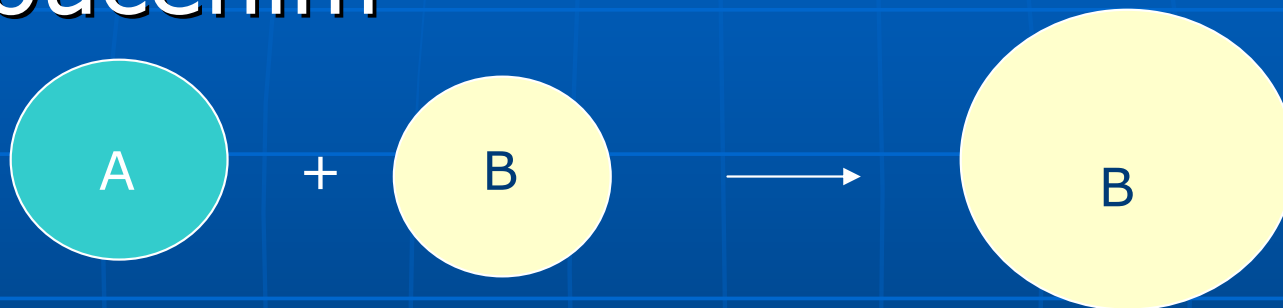
- Právo ES – spojování podniků
X
- ZOHS – spojování soutěžitelů
= stejný rozsah
- Materiální pojetí pojmu spojení soutěžitelů
- Princip – vždy zaniká jeden či více soutěžitelů,
který na trhu působil doposud samostatně
- Zjednodušení – fúze a akvizice

Typy spojení soutěžitelů II.

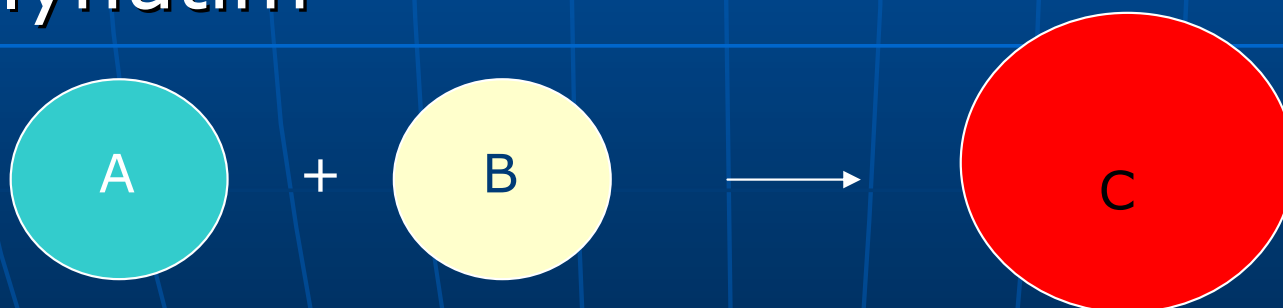
- Přehled typů
  - fúze
    - splynutí
    - sloučení
  - akvizice kontroly
  - založení společného podniku koncentrativního typu
  - vznik personální unie apod.

Fúze

- Sloučením

- Splynutím

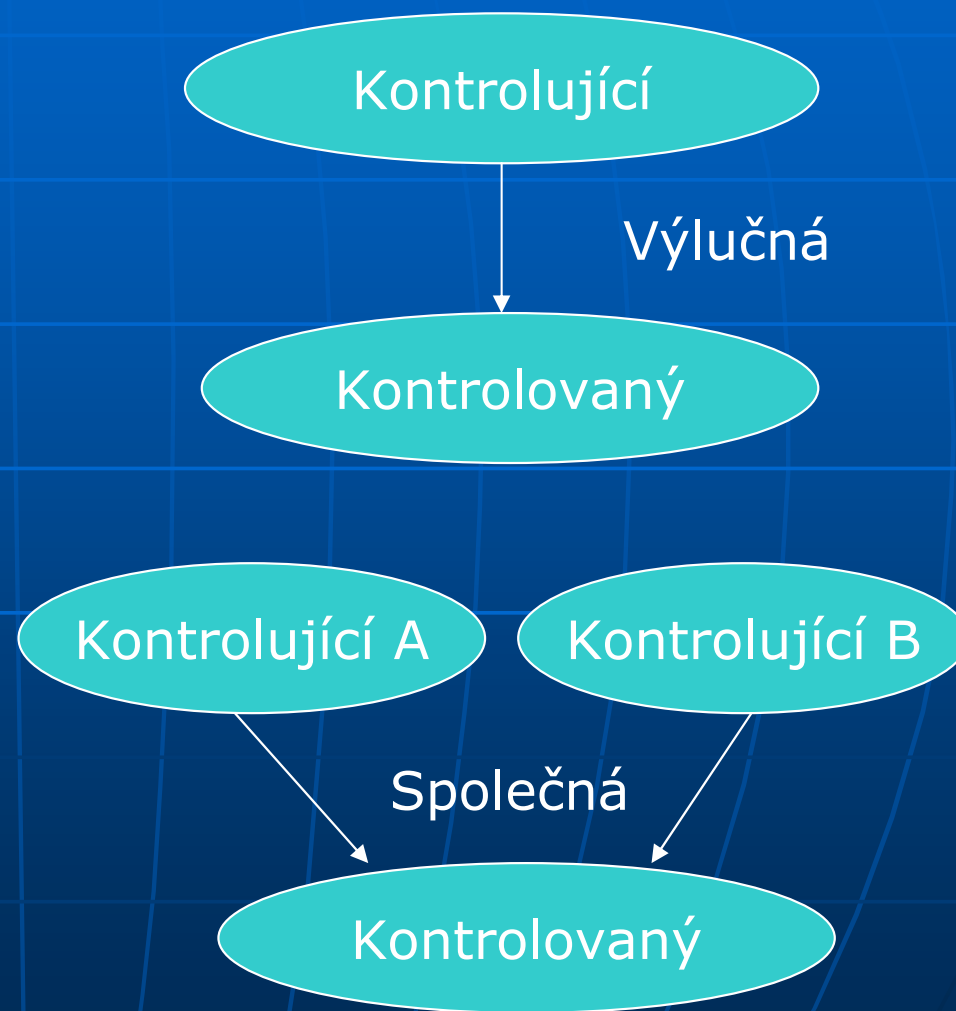
Akvizice kontroly I.

- Princip
  - kontrolu nad soutěžitelem (podnikem) získává jiný soutěžitel, který ji doposud neměl
- Kontrola
  - možnost vykonávat na základě právních nebo faktických skutečností rozhodující vliv na jiného soutěžitele díky
    - vlastnickému právu či právu užívání k podniku nebo jeho části
    - jiné skutečnosti, poskytující rozhodující vliv na složení, hlasování a rozhodování orgánů jiného soutěžitele

Akvizice kontroly II

- Jaký typ kontroly může být získán:
  - výlučná (kontrolu vykonává jeden soutěžitel)
  - společná (kontrolu vykonávají společně dva či více soutěžitelů)
- Změna charakteru kontroly (S-V, V-S) je rovněž spojením soutěžitelů
  - neboť charakter S a V kontroly se zásadně liší, pokud jde o možnost vykonávat rozhodující vliv

Akvizice kontroly III

- Co může být předmětem získání kontroly
  - podnik
    - smlouva o koupi či pronájmu podniku
      - § 5 ObchZ (hmotné, nehmotné a osobní složky podnikání, vše co slouží k provozování podniku nebo by mělo sloužit)
  - společnost jako celek
    - nabytí akcií či podílů (včetně nabídky převzetí)
      - např. 67 % akcií společnosti
  - pouze některá aktiva (část podniku)
    - kritérium – zda jim lze přičíst konkrétní obrat
      - např. lékárny

Další typy spojení

- Vznik společně kontrolovaného podniku
  - musí plnit všechny funkce samostatné hospodářské jednotky
    - koncentrativní JV
  - nesmí být pouhým prostředkem koordinace jednání mateřských společností, pak posuzováno jako kartel
    - kooperativní JV
- Vznik personální unie
  - shodné složení orgánů společnosti
- Vztah dlouhodobé obchodní závislosti apod.

Spojení podléhající povolení soutěžního úřadu

- Neexistence paralelní aplikace evropského a českého soutěžního práva
- Komunitární dimenze (nikoli *komunitární prvek* ☺)
  - je dána
    - podléhá povolení Komise
      - ... podle komunitárního hmotného i procesního práva
    - nepodléhá povolení žádného jiného soutěžního úřadu ČS (NCA)
  - není dána
    - nepodléhá povolení Komise
    - může podléhat povolení NCA (splňuje-li tamní notifikační kritéria)
      - ... pak podle vnitrostátního hmotného i procesního práva
- Tzv. *one stop shop* systém
  - spojení povolované Komisí již není povolováno žádným z NCA

Spojení s komunitární dimenzí

- Nařízení Rady 139/2004
- Čl. 1/2
  - společný celosvětový obrat 5 mld. EUR a
  - nejméně dva dotčené podniky obrat na trhu Společenství 250 mil. EUR a
  - více než 1/3 obratu jednoho podniku dosažena v „jiném“ čl. státě
- Čl. 1/3
  - společný celosvětový obrat 2,5 mld. EUR a
  - v každém z nejméně tří čl. států je spol. obrat vyšší než 100 mil. EUR a obrat nejméně dvou podniků je vyšší než 25 mil. EUR a
  - obrat nejméně dvou podniků na trhu Společenství je vyšší než 100 mil. EUR a
  - více než 1/3 obratu jednoho podniku dosažena v „jiném“ čl. státě
- tzv. třetinové pravidlo (one third rule) – nástroj selekce spojení, jež přes splnění notifikačních kritérií mají vnitrostátní charakter, resp. nemají zásadní vliv na obchod mezi členskými státy

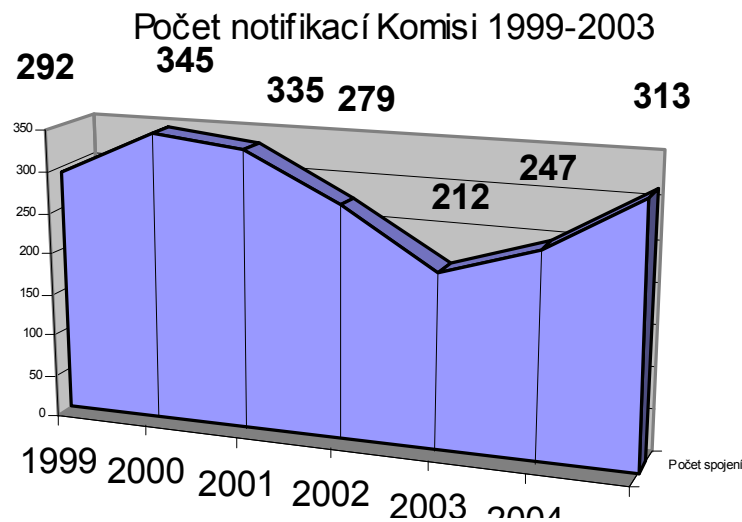
Spojení podléhající povolení ÚOHS

- § 13 a) ZOHS
  - společný obrat na trhu ČR je vyšší než 1,5 mld. Kč a zároveň
  - alespoň dva ze spojujících se soutěžitelů dosáhli tamtéž obratu vyššího než 250 mil. Kč

- § 13 b) ZOHS
  - obrat dosažený na trhu ČR
    - alespoň jedním z účastníků fúze nebo
    - nabývaným podnikem nebo jeho podstatnou částí nebo
    - soutěžitelem, nad nímž je získávána kontrola, nebo
    - alespoň jedním ze soutěžitelů vytvářejících společně kontrolovaný podnik je vyšší než 1,5 mld. Kč a zároveň
  - celosvětový obrat dalšího spojujícího se soutěžitele je vyšší než 1,5 mld. Kč.

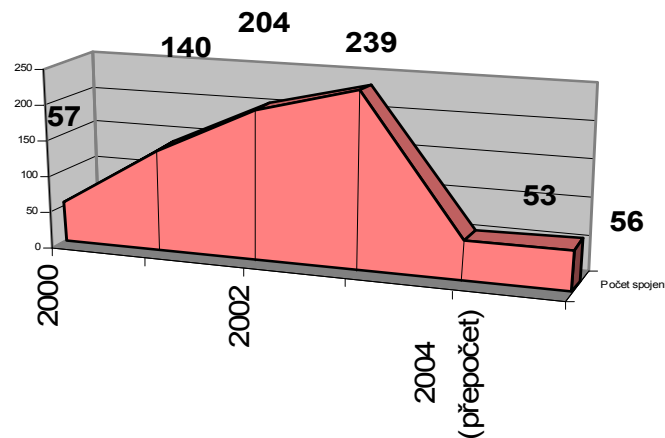
Přehled variant

Možné varianty	N.k. § 13 ZOHS	NK čl. 1 Nařízení 139/2004	NK v jiném ČS EU	NK v jiném nečlenském státě	Kdo povoluje spojení
A	Ano	Ne	Ne	Ne	ÚOHS
B	Ne	Ano	Ano	Ne	EK
C	Ano	Ano	Ne	Ne	EK
D	Ano	Ne	Ano	Ne	ÚOHS a NCA
E	Ano	Ano	Ano	Ano	EK a sout. úřad nečlenského státu

Vývoj počtu notifikací v EU a ČR

Počet posuzovaných spojení v ČR 2000-2005

Předávání případů

- Notifikační kritéria nejsou flexibilní
  - nebezpečí mnohonásobných notifikací
    - faktor nákladů na řízení
    - riziko divergentních rozhodnutí
  - řešení - systém předávání případů
    - EK $\Rightarrow$ jeden nebo více NCA
    - jeden nebo více NCA $\Rightarrow$ EK

  - lze i v přednotifikační fázi
  - EK může vyzvat
  - vytvořena síť EK + NCA

Průběh řízení - notifikace

- Řízení jsou zahajována na návrh – Notifikace
- Povinně podáváno u všech spojení podléhajících povolení
- Notifikace podávána
  - před nebo po
    - uzavření smlouvy nebo
    - skutečnosti zakládající spojení
- Forma notifikace
  - návrh
  - dotazník (vzor vyhláška Úřadu a nařízení Komise)
  - dokumenty
- Odpovědnost za pravdivost a úplnost informací – spojující se soutěžitelé
- Neúplná notifikace
  - řízení není zahájeno
  - lhůta je přerušena
- Přednotifikační jednání s ÚOHS a EK
- Poplatek
  - ČR - 100.000,- Kč
  - EU - 0,- EUR

Délka řízení – I. fáze

- Systém 1+4 měsíce
- I. fáze
  - cca 1 měsíc
  - zejm. ověřování informací obsažených v notifikaci
  - třetí strany informovány obecně – mohou podat své připomínky
  - podléhá spojení povolení?
    - ne – rozhodnutí o tom, že nepodléhá povolení
    - ano - pak
  - hrozí narušením soutěže?
    - ne – rozhodnutí o povolení spojení
    - ano
      - rozhodnutí o povolení spojení se závazky
      - rozhodnutí o pokračování v řízení

Délka řízení – II. fáze

- II. fáze
  - max. 4 měsíce
  - hloubkové šetření dopadů spojení (dotazníkové akce, studie, testy apod.)
    - oslovování konkrétní konkurenti a spotřebitelé
  - před vydáním rozhodnutí – sdělení výhrad (statement of objections)
    - spojení povede k podstatnému snížení konkurence
      - rozhodnutí o povolení spojení se závazky
      - rozhodnutí o nepovolení spojení
    - spojení nepovede k podstatnému snížení konkurence
      - rozhodnutí o povolení spojení

Šetření

- Oprávnění soutěžního úřadu
  - vyžadovat informace a podklady od kteréhokoli soutěžitele
  - vstupovat do obchodních prostor a provádět tam šetření (a to i neohlášená – dawn raid)
    - odmítnutí podrobit se šetření – možnost uložení pokuty (viz případ E.ON)
  - používat pečete
  - obecně však nižší než v případě šetření KD a ZDP (nižší společenská nebezpečnost)

Typy rozhodnutí - shrnutí

- Rozhodnutí o tom, že spojení nepodléhá povolení (I. fáze)
- Rozhodnutí o předání případu (přednotifikační fáze, I. fáze)
- Rozhodnutí o povolení spojení (I. i II. fáze)
- Rozhodnutí o povolení spojení za podmínky splnění závazků (I. i II. fáze)
- Rozhodnutí o nepovolení spojení (II. fáze)

Substantivní test

Podmínky nepovolení spojení

- Soutěžní úřad zkoumá, zda spojení povede k podstatnému snížení konkurence na relevantním trhu (§ 17/3 ZOHS, čl. 2 Nařízení Rady 1/2003)
- Kritéria zkoumání (§ 17/1 ZOHS)
  - struktura dotčených trhů
  - podíl spojujících se soutěžitelů na těchto trzích
  - hospodářská a finanční síla
  - právní a jiné překážky vstupu dalších soutěžitelů
  - možnost volby dodavatelů nebo odběratelů
  - vývoj nabídky a poptávky na dotčených trzích
  - potřeby a zájmy spotřebitelů a
  - výzkum a vývoj, jehož výsledky jsou k prospěchu spotřebitele a nebrání účinné soutěži.
- Vyvratitelná domněnka neexistence podstatného snížení konkurence na trhu
  - TP nižší než 25 %

Tři typové případy podstatného snížení konkurence

- Jednostranné (nekoordinované) efekty
  - vznik nebo posílení individuálního dominantního postavení
  - vznik nekoluzivního oligopolu (tzv. jednostranné účinky spojení v užším slova smyslu)
- Vznik nebo podílení koluzivního oligopolu (kolektivní dominantní postavení)

Jednostranné (nekoordinované) efekty

- Co se sleduje
  - tržní podíly
  - skutečnost, zda spojující se soutěžitelé jsou blízkými konkurenty
  - možnost odběratelů změnit své dodavatele
  - reakce konkurence na zvýšení cen ze strany spojením vzniklého subjektu
  - schopnost bránit vstupu či expanze konkurence
  - zánik důležité konkurenční síly
- Dva případy
  - vznik nebo posílení DP
    - schopnost
      - chovat se ve značné míře nezávisle na konkurentech a spotřebitelích
      - stanovovat nezávisle tržní cenu
  - jednostranný efekt spojení v užším smyslu
    - případ Heinz/Beech Nut

Koordinované efekty

- Vznik nebo posílení kolektivního dominantního postavení
  - Kritéria
    - transparentnost trhu (možnost ověřit dodržování společné strategie)
    - udržitelnost v čase – odvetné opatření
    - absence reakce konkurence a spotřebitelů, která by mohla ohrozit společnou strategii
- ... rozsudek SPS ve věci *Airtours*

Spojení a jejich typová nebezpečnost

- Horizontální spojení
  - spojení mezi aktuálními nebo potenciálními konkurenty
  - teoreticky nejnebezpečnější, vedou k zániku konkurenta na trhu

- Vertikální spojení
  - spojení mezi soutěžiteli působícími na různých úrovních výrobně dodavatelského řetězce (výrobce – distributor)
  - nebezpečí uzavření *down-stream* či *up-stream* trhu
    - zvyšování nákladů konkurentům zamezením přístupu k surovinám či zákazníkům
    - nebezpečí získání přístupu k citlivým informacím o svých konkurentech
  - ale zároveň výhody ze spojení (zvyšování efektivity, snižování nákladů apod.)

- Konglomerátní spojení
  - spojení soutěžitelů působících na odlišných relevantních trzích
  - nebezpečí pouze v případě souvisejících trhů (komplementární výrobky)
    - a to vázání prodeje (bundling a tying)

Důsledky

- Vede-li spojení k podstatnému snížení konkurence
  - rozhodnutí o nepovolení spojení
  - rozhodnutí o povolení spojení se závazky ve prospěch zachování soutěže

Závazky

- Iniciativa účastníků řízení
- Schopnost odstranit sdělené obavy z narušení soutěže
- Typologie
  - strukturální
    - mění strukturu trhu
    - prodej podniku, prodej akcií atp.
    - nejefektivnější, vyžadují nejméně kontroly
  - behaviorální
    - upravují budoucí chování, neovlivňují strukturu trhu
    - např. závazek zachování výroby, zachování otevřené distribuce, prodeje za nižší cenu apod.
    - menší zásah do práv účastníků, méně efektivní a hůře kontrolovatelné
  - kvazistrukturální (převod práv k duševnímu vlastnictví)
  - rozbití personálního propojení
  - kontrolní
- Nesplnění závazku může vést k zrušení rozhodnutí o povolení spojení

Související otázky

- Zákaz uskutečnění spojení před právní mocí rozhodnutí o povelní spojení
  - výjimka
    - *ex lege* – nabídka převzetí
    - *ad hoc* – udělena soutěžním úřadem
  - porušení zákazu může vést k uložení pokuty, opatření k nápravě, a to včetně nařízení defúze

Zrušení rozhodnutí o povolení spojení

- Tři případy
  - povolení bylo vydáno na základě nepravdivých či neúplných podkladů ze strany účastníků řízení
  - povolení bylo vydáno v důsledku uvedení soutěžního úřadu v omyl
  - nejsou plněny závazky navržené účastníky řízení
- Restriktivní přístup
- Max. 5 let po právní moci rozhodnutí o povolení a do 1 roku ode dne, kdy se soutěžní úřad o problému dozvěděl

Závěr

- **Ověření znalostí a pozornosti**